

Kurtág
100

KURTÁG 100 | KURTÁG PERSPEKTÍVÁK KONFERENCIA ÉS SZIMPÓZIUM

Program · Absztraktok · Előadói életrajzok

2026. február 20–22. · Budapest Music Center

2026. február 20. Péntek

BMC, Koncertterem

BEVEZETÉS KURTÁG VILÁGÁBA – Kottabemutató és előadások

15.00 – 15.45

A *Játékok* 11. kötete, a *K.M. hangjegy könyvetskéje* című kiadvány és a kurtag.hu honlap bemutatója

Közreműködnek:

Mózes-Szitha Tünde, zenetörténész, az *UMB Editio Musica Budapest* ügyvezető igazgatója

Fazekas Gergely, zenetörténész

Borbély László, zongoraművész

16.00 – 17.30

Plenáris előadások angol nyelven

Simone Hohmaier (Németország): A–Z. Kurtág anyanyelvének ábécéje a zenetörténet és a privát kozmosz metszéspontjában (finom hangsúllyal a B-betűn)

Paul Griffiths (Egyesült Királyság): Kurtág és Lichtenberg

Karol Berger (Egyesült Államok): Mi is az a játék, amely a Végjátékban véget ér?

2026. február 21. szombat

BMC, Könyvtár

KURTÁG-PERSPEKTÍVÁK I. – Zenetudományi konferencia

10.00 Szekcióelnök: Péteri Lóránt

Grabócz Márta: „Recitativo, korál, ének”... Visszatérő stíluselemek és funkcióik Kurtág zenekari és concertáló műveiben

Halász Péter: "Neked, neked, neked, neked, neked, neked": Elemző megjegyzések a *Bornemisza-mondások* egy tételéhez

Dalos Anna: Szabad-ötletek jegyzéke: Kurtág kompozíciós vázlatairól

11.30 *Kávészünet*

12.00 Szekcióelnök: Péteri Lóránt

Laki Péter: Tempo di Pimen: a zeneszerzés és a kamarazene-tanítás egysége Kurtág Györgynél

Könyves-Tóth Zsuzsanna: „Péter, nem tudom, ezzel mit lehet csinálni, túl van hangszerelve”: Eötvös Péter Truszova-interpretációjáról

13.00 *Ebédészünet*

14.00 Szekcióelnök: Mózes-Szitha Tünde

Vikárius László: 6+1 dal: op. 22

Molnár Szabolcs: „Álarca mélyén bús Halál rohan”: Kurtág György és egy József Attila-i szerepjáték

Fazekas Gergely: „A hitünk ellentétes, a problematikánk közös”: Kurtág és Pilinszky

15.30 *Kávészünet*

16.00 Szekcióelnök: Mózes-Szitha Tünde

Mihalik Béla Vilmos: Kurtág-töredékek: egy családtörténet darabja

Farkas Zoltán: C' étaít profund: Az emlékezés zenei eszközei Kurtág Beckett-operájában

Frigyesi Judit: A *Doina* és az „expresszív gesztus”

2026. február 22. vasárnap

BMC, Könyvtár

KURTÁG-PERSPEKTÍVÁK II. – Szimpózium

10.00 Szekcióelnök: Kim Katalin

Szalai András: A hangszer mint inspiráció: Kurtág és a cimbalom

Kiss Péter: „Virág az ember”: Notáció és szerkezet

Ittész Gergely: *Jelek és Jelenetek* jelene

12.00 *Ebédszünet*

13.30 Szekcióelnök: Bozó Péter

Bali János: Talált és konstruált: a szavak nyelvi zenéje és Kurtág-féle megzenésítésük

Zétényi Tamás: Szavak a felszínen, szavak a mélyben: szövegek Kurtág szóló cselló darabjaiban

Rajk Judit: Lenni... T.D. és K.GY. léttöredékei, sorsközösség az op. 50 kapcsán

15.30 *Kávészünet*

16.00 Koncert és kerekasztal beszélgetés

Kurtág György: Játékok és üzenetek fagottra

Lakatos György – fagott

A kerekasztal beszélgetés résztvevői:

Varga Judit, Balogh Máté, Dargay Marcell, Horváth

Balázs, Tornyai Péter

A beszélgetést vezeti: **Dalos Anna és Fazekas**

Gergely

Kurtág György: Fúvósötös, op. 2

Fehér Zselyke – fuvola

Winklár András – oboa

Zsupos József – klarinét

Blaga Dávid – fagott

Szabó Hunor – kürt

2026. február 20. péntek

16.00 – 17.30, BMC Koncertterem

Simone Hohmaier

A–Z. Kurtág anyanyelvének ábécéje a zenetörténet és a privát kozmosz metszéspontjában (finom hangsúllyal a B-betűn)

Más kortárs zeneszerzői életműben aligha találunk annyi zene-, művészet- és kultúrtörténeti utalást, mint Kurtág György munkásságában. Kurtág kulturális kozmosza a középkortól (Guillaume de Machaut) a huszadik század popzenéjéig (Nancy Sinatra) terjed, és leginkább zenei hommage-okban mutatkozik meg – mint amilyenekkel a *Játékok* című zongorára írt sorozatban találkozhatunk –, de megfigyelhető a korábbi, valamint kortárs zeneszerző kollégák specifikus kompozíciós technikáinak átvételében is. Mindazonáltal Kurtág szerzeményeit világos, felismerhető kézjegy, összetéveszthetetlen egyéni stílus jellemzi. Bár e zenei anyanyelv „ábécéjének” minden egyes betűjére lehetetlen volna kitérni, az előadás azt a kérdést járja körül, miként válik Kurtág számos stilisztikai és kompozíciós utalása sajátos zenei anyanyelvvé, és hogyan lehetne ezt a nyelvet leírni.

Simone Hohmaier 2000 óta a berlini Zenetudományi Intézet (Staatliches Institut für Musikforschung Preußischer Kulturbesitz – SIMPK) tudományos munkatársa. Tanulmányait Heidelbergben és Berlinben zenetudomány, szociológia és politológia szakokon folytatta, majd a Humboldt Egyetemen, Prof. Hermann Danuser vezetésével szerzett doktori fokozatot; disszertációjának címe: *A hagyomány második útja: Bartók kompozíciós recepciója* (Saarbrücken, 2003). A SIMPK évkönyvének szerkesztője, a berlini Hanns Eisler Zeneművészeti Főiskola előadója, valamint több alkalommal volt a berlini Collegium Hungaricum vendégelőadója. Kutatásainak középpontjában a második bécsi iskola zenéje, illetve a magyar és a kortárs zene áll. Kurtág György munkásságával az op. 1-es 1. vonósnégyesről írt szakdolgozata (Saarbrücken, 1997) óta foglalkozik.

Paul Griffiths
Kurtág és Lichtenberg

Előadásomban Georg Christoph Lichtenberg író és fizikus (1742–1799) kivételes személyét mutatom be Kurtág két művén keresztül, amelyek az ő életén és munkásságán alapszanak: egyik az *Einige Sätze aus den Sudelbüchern Georg Christoph Lichtenbergs* szoprán hangra és nagybőgőre (1996), a másik a *Die Stechardin* című egyfelvonásos monodráma, amelynek ma este tartják a bemutatóját. Az előbbiben Kurtág Lichtenberg 22 szellemes, velős aforizmáját zenésítette meg, ugyanabban az időszakban, amikor Hölderlin és Beckett szövegeire épülő tételeken is dolgozott, folytatva ezzel szövegválasztásainak nemzetközi kiterjesztését, amely tíz évvel korábban a *Kafka-tördelékekkel* vette kezdetét. A Lichtenberg-ciklust eredetileg egy szigetnek szánta, amely körül az előadók szabadon utazhatnak, de ezt a szabadságot 1999-ben visszavonta. Az előadás e szabadság megadásának és visszavonásának lehetséges okait tárja fel, és kitér egyéb, a mű jellegzetességét adó szempontokra is. Több mint húsz évvel később Kurtág ismét Lichtenberghez fordult alapanyagért: második operája, a *Die Stechardin* az írónak egy tizenhét évesen elhunyt lány iránti rajongásáról szól. A mű a szerelem végleteit mutatja be. A véglegetben közrejátszik a különönség, amely önmagában véve is kérdéseket vet fel (Maria Stechard 15 évesen költözött a 38 éves Lichtenberghez), valamint a halál árnyéka.

Paul Griffiths a walesi Bridgendben született 1947-ben. Oxfordban tanult, majd Londonban (1972–1992) és New Yorkban (1992–2002) működött zenekritikusként. Emellett több zenei témájú könyv szerzője: írt regényt Beethovenről, és librettót Elliott Carter és Christian Mason részére.

Karol Berger

Mi is az a játék, amely a Végjátékban véget ér?

Előadásomat három tételre osztom. Az elsőben Beckett *Végjáték* című darabját vizsgálom, azon belül is elsősorban a vezérmotívumot: a várakozást, hogy valami véget érni készül – amely egyfajta vonakodással és a képesség hiányával párosul, hogy véget vessenek neki, vagy akár csak meg tudják nevezni, mi az, aminek véget kell érnie – valamint a művet átható meta-teatralitást.

A második tételben azokra a változtatásokra – a húzásokra és kiegészítésekre – térek ki, amelyeket Kurtág Beckett szövegén végzett, különös figyelmet fordítva arra, hogyan erősítette fel a dráma ciklikus szerkezetét. Végül, a harmadik tételben, magam is visszakanyarodom az opera meta-teatralitásának témájához, és megválaszolom az előadás címében feltett kérdést.

A lengyel származású **Karol Berger**, aki 1968-ban emigrált az Egyesült Államokba, a Stanford Egyetem Zeneművészeti Tanszékének Osgood Hooker professzor emeritusa. Könyvei közé tartozik többek közt a *Musica Ficta* (1987), az *A Theory of Art* (2000), a *Beyond Reason: Wagner contra Nietzsche* (2017), valamint a *Mahler's Symphonic World: Music for the Age of Uncertainty* (2025). Kitüntetései között szerepel a Svájci Zenetudományi Társaság Glarean-díja és a Humboldt Alapítvány kutatói díja; tagja a Lengyel Tudományos Akadémiának, az Amerikai Művészeti és Tudományos Akadémiának, valamint az Academia Europaeának.

2026. február 21. szombat

10.00 – 13.00, BMC Könyvtár

Szekcióelnök: Péteri Lóránt

Grabócz Márta

„Recitativo, korál, ének”...

Visszatérő stíluselemek és funkcióik Kurtág zenekari és concertáló műveiben

Kurtág György első zenekari művei a gyász jegyében íródtak (*Grabstein für Stephan*, op. 15/c, gitárra és térbeli hangszeres csoportokra, 1978–1987 ; *Stele* op. 33, nagyzenekarra, 1994), de a későbbi zenekari vagy concertáló darabok is gyakran kapcsolódnak a rettenet (a fenyegetés), a panasz (vagy lamento), a reménytelenség („disperato”) ábrázolásához (op. 27 no. 1 és 2, op. 42). Az egyes tételek ilymódon belső tájakat, nagy freskókat, hallucinációkat, kivételes mozgásformákat mutatnak be, amelyekben kevés hely jut az egyéni, személyes megnyilatkozásoknak. Ezért az énekek, a recitatívók egész más szerephez jutnak itt, mint a múlt zenéiben. Egy lassan lelépő, hosszan sorolt skálakivágat nyitó vagy záró funkcióval szerepelhet (op. 27 no. 1, ...quasi una fantasia..., Introduzione). De az egyszerű dallamok vagy a *cantus firmusok* legtöbbször a „megérkezés” funkcióját töltik be, kivezelve a hallgatót az olyan tájakra, ahol a léleklarang, az éjszakai menetelés, vagy a kurtági gyászos „könnyek tava” jelöli ki a hangzó teret.

Grabócz Márta a Strasbourgi Egyetem (UFR Arts/Művészeti Fakultás : ACCRA, CREA) professor emeritusa, az IUF tiszteletbeli tagja, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja. Tizenhat könyve jelent meg (köztük öt monográfia) a zenei jelentés, a narratológia, illetve a kortárs zene témájában. Válogatás : *Musique, narrativité, signification* (2009); *Les Opéras de Peter Eötvös entre Orient et Occident* (2012); *Les grands topoï du XIXe siècle et la musique de F. Liszt* (2018); *F.-B. Mâche. Le compositeur et le savant face à l'univers sonore* (G. Mathonnel, 2018); *Modèles naturels et scénarios imaginaires dans les œuvres de P. Eötvös, F.-B. Mâche et J.-C. Risset* (2020); *Narratologie musicale. Topiques, théories, stratégies analytiques* (2021); *György Kurtág: les œuvres et leurs interprétation* (dir. M. Grabócz, J-P. Olive, Á. Oviedo, 2021) ; *Zenei jelentés és narratív stratégiák 18-20. századi zeneművekben*, 2023. Továbbá kortárs zeneszerzők és zenetudósok írásait adta ki egy könyvsorozat keretében (Mâche, Risset, Floros, Hauer, stb.)

Halász Péter

„Neked, neked, neked, neked, neked, neked”:

Elemző megjegyzések a *Bornemíza-mondások* egy tételéhez

Az előadás a *Bornemíza Péter mondásai* IV. részének 2. tételét vizsgálja. Megkísérli elhelyezni a teljes ciklus dramaturgiájában, elemzi a szöveghasználat módját, és rávilágít a tétel olyan ritmikai, hangrendszeri, regiszter- és artikulációhasználati rendszerére, ami az életművön belül kivételes közelségbe kerül az 1950-es évek szeriális zenei gondolkodásához.

Halász Péter (*1963), 1987 óta a Zenetudományi Intézet munkatársa, 1989 és 1994 között Németországban és Ausztriában tanult, 2018 és 2023 között pedig az UMP Editio Musica Budapest promóciós és kommunikációs vezetője volt. Előadásokat tartott számos európai országban, tanulmányai jelentek meg magyarul, németül és angolul főként a 18. és 20. századi magyar zenei történetéről, ezen belül kiemelten Kurtág György művészetéről.

Dalos Anna

Szabad-ötletek jegyzéke: Kurtág kompozíciós vázlatairól

Előadásom Kurtág György kompozíciós vázlatainak egy különös vonásáról szól, mégpedig azokról a szöveges jegyzetokről, feljegyzésekről, memókról, amelyek igen nagy számban találhatóak meg a bázeli Paul Sacher Alapítvány Kurtág György-gyűjteményének kéziratos vázlatanyagában. Céloom az, hogy válogatott példák segítségével és ezek tipizálásával bemutassam, milyen pszichológiai funkciót töltenek be e szöveges vázlatok a kompozíciós folyamatban. E jegyzetek Kurtágot olyan önkritikus zeneszerzőnek mutatják, aki folyamatosan küzd önmagával, a zenei anyaggal és a kreativitást veszélyeztető bénultsággal. Ugyanakkor e jegyzetek – amelyek Kurtág kivételes humorát is dokumentálják – egyben oldják is a zeneszerzés folyamata közben fellépő szorongást. Ezért amellett érvelek, hogy Kurtág feljegyzései – hasonlóan a József Attila-féle *Szabad-ötletek jegyzékéhez* – egyfajta alkotói naplóként funkcionálnak. Egyidejűleg tanúsítják azt is, milyen tudatosan használ Kurtág György idézeteket, önidézeteket és allúziókat alapvetően intertextuális művészetében.

Dalos Anna (*1973) zenetörténész, az MTA doktora, az ELTE HTK Zenetudományi Intézet 20–21. Századi Magyar Zenei Archívumának vezetője, tudományos tanácsadó. Kutatásai középpontjában a 20. századi magyar zenetörténet – elsősorban a zeneszerzés-, zenetudomány- és zeneélet-történet – áll. Könyvei, tanulmányai jelentek meg magyar, angol és német nyelven Kodály Zoltán, Kurtág György és magyar kortársaik művészetéről. Legfrissebb munkája, *With a Lock on the Door. New Music in Hungary (1956–1989)* a svájci Peter Lang Verlagnál látott napvilágot 2025-ben.

Laki Péter

Tempo di Pimen:

A zeneszerzés és a kamarazene-tanítás egysége Kurtág Györgynél

Kurtág György zenéjének számos elemzője mutatott rá az egyes hang formaalkotó szerepére a zeneszerző munkásságában. Maga Kurtág is – részben Marianne Stein 50-es évekbeli tanácsát követve – tudatosan építette fel zenei stílusát az egyes hangból kiindulva. Mindenki, aki valaha is hallott egyetlen Kurtág-kamarazeneórát vagy mesterkurzust, tudja, mekkora figyelmet fordít a zeneművek megszólaltatásában is minden egyes hang megformálására és más hangokkal való összekapcsolására. Meglehet azonban, hogy mindeddig nem kaptak elég hangsúlyt a komponálás és a kamarazene-tanítás alapelveinek közös gyökerei és kölcsönhatásai. Mint volt Kurtág-tanítvány, aki 1974 és 1979 között hetente jártam hozzá a Zeneakadémia XXIII. termébe, részben saját emlékeimre, részint másokéira támaszkodva próbálom megvilágítani a két terület összefüggéseit, attól a meggyőződéstől vezetve, hogy egy teljes Kurtág-kép kialakításához elengedhetetlenül szükséges, hogy a két tevékenységet együttesen vizsgáljuk.

Laki Péter (*1954) a Zeneakadémia zenetudományi tanszakának elvégzése után két évig Párizsban tanult tovább, majd az Egyesült Államokban, a Pennsylvániai Egyetemen szerezte meg doktorátusát. 1990 és 2005 között a Clevelandi Zenekarnál dolgozott, mint műsorismertető írója, miközben több, a városhoz közeli egyetemen is tanított zenetörténetet. 2007 és 2024 között a New York állambeli Bard College tanári karának volt tagja. Szerkesztésében jelent meg a Princeton University Press-nél a *Bartók and his World* című tanulmánykötet. Számos cikke jelent meg szakfolyóiratokban, emellett rendszeresen vesz részt nemzetközi zenetudományi konferenciákon, és továbbra is folytatja ismeretterjesztő tevékenységét zenekarok és hangversenyrendező szervezetek számára.

Könyves-Tóth Zsuzsanna
**„Péter, nem tudom, ezzel mit lehet csinálni,
túl van hangszerelve”:
Eötvös Péter Truszova-interpretációjáról**

Kurtág György és Eötvös Péter barátsága nemcsak a személyes szimpátián, de a kölcsönös szakmai elismerésen, együttműködésen is alapult. 1960 körül ismerkedtek meg, amikor Eötvös hallgatóként, Kurtág pedig tanárként járt be a Zeneakadémiára, mélyebb személyes kapcsolatuk pedig az Új Zenei Stúdió megalapításakor kezdődött, amelynek munkáját a tagoknál idősebb zeneszerzőgenerációból Kurtág ismerte el legjobban. Eötvös az Ensemble InterContemporainnál töltött évei alatt kezdte vezényelni Kurtág műveit, s hamarosan a zeneszerző életművének egyik leghitelesebb tolmácsolójaként tartották számon. A legelső Kurtág-mű, amellyel komolyan foglalkozott Eötvös karmesterként, *A boldogult R. V. Truszova üzenetei* című énekhangra és kamarazenekarra írott dalciklus volt. A művet Eötvös később számos alkalommal vezényelte, a darab két felvétele is elérhető előadásban, 2017-ben pedig egy mesterkurzust tartott a BMC-ben karmesterek és énekesek számára Kurtág György részvételével. Előadásomban Eötvös Kurtág-interpretációján, valamint egyéb írott és zenei forrásokon keresztül igyekszem bemutatni a két zeneszerző bensőséges viszonyát.

Könyves-Tóth Zsuzsanna 1990-ben született Budapesten. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen végzett zenetudomány szakon, később pedig itt szerezte meg a doktori fokozatot is. Dolgozott zenei újságíróként, a Zeneakadémia kommunikációs munkatársaként és zeneirodalom tanárként; jelenleg a Zeneakadémián tölt be oktató-kutató pozíciót. Tudományos munkásságát ez idáig elsősorban a 20. századi és kortárs zene kutatásának szentelte. Disszertációját Eötvös Péter operáiról írta, s jelenlegi kutatási is elsősorban Eötvös életművével foglalkoznak.

14.00 – 17.30, BMC Könyvtár
Szekcióelnök: Mózes-Szitha Tünde

Vikárius László
6+1 dal: op. 22

A nagyrészt Károlyi Amy aforisztikus tömörségű verseire 1981/1982-ben készült, s Csengery Adrienne-nek dedikált cimbalomkíséretes dalciklusnak szentelt előadás a bázeli Sacher Stiftungban őrzött kéziratok tanulmányozásán alapul. Kísérletet tesz a források filológiai áttekintése során az egyes dalok keletkezési idejének és sorrendjének meghatározására. A keletkezéstörténet összefüggésében az expresszív-experimentális zenei nyelv néhány fontos sajátosságának értékelésére is kitér. A hozzáférhető források kronológiája valószínűsíti, hogy az op. 22-es sorozat korai megzenésítései szorosan összefonódtak a szóló énekhangra írott op. 20-as *József Attila-töredékek* több dalának keletkezésével. E közelség az ugyancsak Csengery Adrienne-nek ajánlott *József Attila-töredékek* darabjaival a későbbi ciklus szövegválasztásához is, szövegkezeléséhez is támpontokat nyújthat. Fontos kérdés ugyanakkor, hogy megragadható-e, miként alakult ki az újabb ciklus gondolata – és fő mondandója –, amiben az „idegen” szerzőjű záródal (*Ars poetica*, Kobayashi Issa versére Tandori Dezső fordításában) kiemelkedő szerepet játszhatott.

Vikárius László zenetörténész, a Bartók Archívum vezetője, a Bartók Béla zeneműveinek kritikai összkiadása sorozat (G. Henle Verlag, München és Editio Musica Budapest Zeneműkiadó, 2016 óta) főszerkesztője, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára és a zenetudományi PhD doktori program vezetője. *Modell és inspiráció Bartók zenei gondolkodásában* címmel jelent meg doktori értekezése (1999). Lampert Verával közösen adta közre a zongorára írt *Gyermekeknek* sorozat korai és átdolgozott változatának összehasonlító kiadását (2016). Legújabb munkája az Oxford University Pressnél *Cantata profana: Bartók's Sacred Bridge* (2025) címmel jelent meg.

Molnár Szabolcs
**„Álarca mélyén bús Halál rohan”:
Kurtág György és egy József Attila-i szerepjáték**

A „Csend” című fiatalkori József Attila-szonettben (1922) megjelenő képek és témák nemcsak a költő érett és kései verseiből lehetnek ismerősek, a vers anyagát megképző egzisztenciális tapasztalatra számos zeneművében Kurtág György is reflektál. A gyávaság, a halál mindent átítató jelenléte, a bizonytalanság, mint a létezés alapélménye, az önfeladásra való gondolás, és a vers megdöbbenő, zárlatot előkészítő utolsó előtti mondata – „Ó, mi vár még / Reám, ki immár néma, hangtalan” – akár Kurtág valamelyik kompozíciójának dramaturgiai csomópontja is lehetne. A költő és a zeneszerző lelki rokonságának gondolatát maga Kurtág György vetette fel a szoprán hangra írt *József Attila-töredékekben* (1982). Az előadás arra keres választ, válaszokat, hogy lehetséges-e a ciklust szerepjátékként értelmezni?

Molnár Szabolcs 1969-ben született. 1998-ban diplomázott a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola muzikológia szakán. Jelenleg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem és az egeri Eszterházy Károly Katolikus Egyetem oktatója. Zeneszerzőként, szerkesztőként számos magyar film társalkotója.

Zenekritikusként elsősorban a 20-21. század zenéje iránt érdeklődik. Doktori tanulmányait 2024-ben fejezte be, *Nyelv és zenei műveltség az 1830-as évek Magyarországon* című disszertációját summa cum laude minősítéssel védte meg.

Fazekas Gergely

„A hitünk ellentétes, a problematikánk közös”: Kurtág és Pilinszky

Egy zeneszerzői életműre tekinthetünk komplex hálózatként vagy gráfként, amelyben a zeneművek volnának a csomópontok, az összekötő éleket pedig zenei vagy tematikus motívumok határoznák meg. Kurtág életműve rendkívül termékeny talajt kínál az efféle megközelítés számára, hiszen előfordul, hogy teljes kompozíciói vándorolnak hangszerről hangszerre, műfajról műfajra, máskor egy-egy motívum bukkan fel újra és újra az életút meghatározott pontjain, amilyen a „Virág az ember” vagy a szakirodalomban elterjedt, Farkas Zoltántól származó, ún. „Hölderlin-toposz”. Előadásomban egy másféle hálózat csomópontjait kívánom számba venni: kérdésem az, miként szövi át a magát ateistának valló Kurtág életművét a mélyen hívő katolikus Pilinszky János szellemi jelenléte (dalciklusban, cimbalom-, zongora-, cselló- és zenekari műben, négykezes Bach-átiratban vagy puzta utalásokban), s hogy ebből a jelenlétből mi olvasható ki a két alkotó világképének kapcsolódásait illetően. E kapcsolódásokat a nyelvhez, a kifejezéshez és – paradox módon – a hithez fűződő viszonyban vélem felfedezni. Az előadás során Kurtág egy eddig ismeretlen, frissen előkerült, zongorára és szopránra írott, Csengery Adrienne-nek ajánlott, 1987-es Pilinszky-dalát is bemutatom.

Fazekas Gergely (*1977) a Zeneakadémia habilitált egyetemi docense. A Zeneakadémia Zenetudományi Tanszékén diplomázott 2006-ban, azóta tanít zenetörténetet az intézményben, ahol 2013-ban doktori fokozatot szerzett. *J. S. Bach és a zenei forma két kultúrája* című doktori disszertációja 2018-ban könyv formában is megjelent. Johann Sebastian Bach, Claude Debussy és Kurtág György zenéjéről szóló szakmai tanulmányai angol, francia és magyar zenetudományi folyóiratokban jelentek meg, de rendszeresen ír nagyközönségnek szóló zenei publicisztikákat is. A 2017-2018-as tanévben Fulbright-ösztöndíjjal az Egyesült Államokbeli Bard College-on tanított. 2025 őszén jelent meg *Négynegyed* című esszékötetete, és a *Perspectives on the Music of György Kurtág* című zenetudományi tanulmánykötet, amelynek társszerkesztője volt Rachel Beckles Willson mellett.

Mihalik Béla Vilmos

Kurtág-töredékek: egy családtörténet darabjai

A Kurtág család első nyomai a 18. század végére, egy kis Pest megyei faluba, Domonyba vezetnek. A családnak hat terebélyesebb ágát lehet elkülöníteni, és bár a hiányos források nem teszik lehetővé a hat nagy családi ág pontos rokoni viszonyának meghatározását, az egyedi családnév és a domonyi származás mellett számos nyom is a közös eredetre utal. Az egyik jellegzetesség a zenében megmutatkozó tehetség generációról generációra való megjelenése. Az előadás azoknak a Kurtágoknak és Kurtág leszármazottaknak élettörténetén keresztül mutatja be a családot, akik a zenében kiemelkedő tehetséget mutattak, és legalább rövid ideig zenei pályán is működtek.

Noha többségük nem tett szert nagyobb, szélesebb ismertségre akár csak Magyarországon belül is, életrajzaikból mégis jól kitapinthatóvá válik a magyar zene- és tágabban művelődéstörténet egy sajátos korszaka is. A Kurtág család 19–20. századi történetén keresztül pedig megelevenedik a viharos magyar történelem és benne a magyar zsidó polgárság sorsa is.

Mihalik Béla Vilmos az ELTE-n diplomázott történelem-levéltár szakon, majd ugyanott szerezte meg doktori fokozatát 2014-ben. 2011 és 2019 között a Jezsuita Levéltár igazgatója, 2012-től az MTA (jelenleg ELTE HTK) Történettudományi Intézetében dolgozik, jelenleg tudományos főmunkatárs, 2021-től pedig egyetemi adjunktus is az ELTE BTK-n. Kutatási területe a 17–18. századi magyar történelem, de a Kurtág család leszármazottjaként a család történetével is foglalkozik.

Farkas Zoltán

C'était profond: az emlékezés zenei eszközei Kurtág Beckett-operájában

Kurtág Beckett-operájában a véget váró szereplők jelene vegetálás csupán, s e sivár jelenben az emlékek és az álom jelenthet felüdülést. Leginkább Hamm szülei, Nell és Negg ápolnak szép emlékeket: felidézésük az opera alaptónusából való kitekintésre ad lehetőséget a zeneszerző számára, akár az abszurd humor, akár a gyöngéd poézis irányában. Az emlékezés az opera zenéjének kompozíciós technikájában is megjelenik, vissza-visszatérő, „emlékeztető” motívumok formájában. Az előadásban arra keresem a választ, honnan származik, milyen funkciót, jelentést hordoz és milyen alakváltásokon keresztül megy keresztül az opera első jelenetében felbukkanó banális, pontozott ritmusú dúr tetrachord dallamocska. Végül megkísérlem áttekinteni, milyen korábbi kompozícióira „emlékszik” vissza a zeneszerző a *Fin de partie* partitúrájában.

Farkas Zoltán a budapesti Zeneakadémia zenetudományi szakán szerezte diplomáit, majd tudományos kutatóként dolgozott a Zenetudományi Intézetben. Tudományos tevékenysége mellett számos zenekritikát publikált. Több kismonográfiát és tanulmányt írt a bécsi klasszikárról, 18–19. századi magyar zeneszerzőkről (Istvánffy Benedek, Johann Evangelist Fuss), és olyan kortárs magyar komponistákról, mint Eötvös Péter, Jeney Zoltán, Kurtág György, Ligeti György, Sári József és Szőllősy András. 2006-tól 2015-ig a Bartók Rádió főszerkesztője, majd intendánsa volt. 2017-től a Bartók Béla Emlékház igazgatója.

Frigyesi Judit

A *Doina* és az „expresszív gesztus”

Bár David Efron a gesztusokról szóló úttörő könyvének (*Gesture and Environment*, 1941) nem volt közvetlen hatása, napjainkban a „*Gesture Studies*” – és azon belül különösképpen az *expresszív gesztusok* kutatása – az egyik leggyorsabban fejlődő tudományos terület.

A *Játékok* VI. füzetében megjelent *Doina* (VI/10) inspirációja a második világháború előtti, Kelet-Európai, jiddis nyelvet beszélő hagyományos zsidó előimádkozók és hangszeres zenészek darabjai voltak, amelyeket Kurtág archív felvételeiből és etnográfiai gyűjteményekből ismert. E hagyomány egyik legalapvetőbb sajátága, hogy expresszív gesztusokban gondolkodik.

Az előadásban megemlítem, honnan ismerhette Kurtág ezt a zenét és konkrétan azokat a felvételeket, amelyek inspirálhatták a *Játékok Doina* darabját. Bár kiindulópontom egy rövid darab, megpróbálom e példán keresztül rávilágítani egy lehetséges mély kapcsolatra Kurtág zenéjének egésze és a Kelet-Európai hagyományos zsidó hangszeres zene és imarecitáció között.

Frigyesi Niran Judit tanár, zenetudós és etnomuzikológus. Az elmúlt két évszázad zeneszerzőinek kutatása mellett, hangfelvételeiből és lejegyzéseiből létrehozta a Kelet-Európai hagyományos zsidó zene imadallamainak egyik legfontosabb archívumát. Író, költő, fényképkiállítások, installációk, rövidfilmek és multimédia projektek alkotója.

2026. február 22. vasárnap

10.00 – 12.00, BMC Könyvtár

Szekcióelnök: Kim Katalin

Szalai András

A hangszer, mint inspiráció: Kurtág és a cimbalom

Ütőhangszer-e a cimbalom? – sokan teszik fel a kérdést. A válasz a cimbalmosok számára sem egyszerű, megpróbálják megúszni a válaszadást azzal, hogy a húros hangszerek közé sorolják. Stravinsky például egészen biztosan ütőhangszernek tekintette. Kurtág 90. születésnapjának egyik eseményén határozott választ adott a kérdésre: „A cimbalom minden... Életemben folyton visszatér, hogy Halmágyi Mihály hegedülését hallgattam Erdélyben és utána egy cimbalomszerű darabbal emlékeztem azokra az anyagokra, amiket tőle hallottam. A cimbalom nekem mindig egyik fajta lefordítója volt egy vonós kantilénának.” Nem ritka, hogy zeneszerzők a zongora hangján keresztül imitálnak más hangszereket. Vajon a cimbalomjáték eszközei alkalmasak erre? Más hangszerek sajátosságai átültethetők cimbalomra? Előadásomban ezeket a kérdéseket a hangszer játéktechnikai lehetőségein és Kurtág kompozícióin keresztül szeretném megválaszolni.

Szalai András (*1985) cimbalomművész, zeneszerző. Tanulmányait a Bartók Béla Konzervatóriumban és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen végezte. Több hazai és nemzetközi verseny díjazottja. Repertoárja a régizenei átiratoktól a kortárs szóló- és kamarazenéig terjed. Szólistaként és kamaramuzsikusként számos rangos európai fesztiválon és vezető zenekarokkal lépett fel. Az UMZE Kamaraegyüttes tagja, a Zeneakadémia és a Szent István Konzervatórium oktatója. Artisjus-díjas.

Kiss Péter

„Virág az ember”: Notáció és szerkezet

Az első „Virág az ember”, amely azóta Kurtág egyik leggyakrabban használt zenei jelképévé vált, a *Bornemisza Péter mondásai*, op. 7 című művének harmadik szakaszából való, szövege a 16. századi magyar író prédikációiból származik. A *Játékok* ciklus első füzetének virágjai csak egy szelete annak a számtalan „Virág az ember” kompozíciónak, mely a *Bornemisza* után megszületett. A „Virág az ember” nem pusztán visszavisszatérő jelmondat és önisméltés. A pár hangból álló miniatűrök teljes univerzumként funkcionálnak, vizsgálatuk pedig minden esetben a gyermeki rácsodálkozás erejével hat. Előadásom során bemutatom a *Játékok* I. kötetének „Virág az ember” darabjait, valamint a ciklusban használt különleges notációs jeleket is, amelyek tapasztalatom szerint akadályt képeznek az olyan gyakorló muzsikuskok számára, akik még nem találkoztak a szerző munkásságával. Ehhez kapcsolódóan részleteket láthatunk abból a felbecsülhetetlen értékű 25 órányi videó felvételből, amelyen a szerző a *Játékok* ciklust tanítja.

Kiss Péter zongoraművész a hazai zenei élet meghatározó alakja. Előadóművészi munkájában a komolyzene emelkedettségét impulzív, közvetlen megszólalásmóddal ötvözi. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem kamarazene tanszékének habilitált adjunktusa. Szólistaként és kamarazeneesként Európa mellett Amerikában, Ázsiában és Afrikában is fellépett. Az UMZE Kamaraegyüttes tagja, számos kortárs mű ősbemutatója fűződik nevéhez. Többszörös Fischer Annie ösztöndíjas, Junior Prima- és Artisjus-díjas művész.

Ittész Gergely
Jelek és Jelenetek jelene

Az előadás keretében megszólal Kurtág György fuvolára komponált összes szólódarabja, azaz a kilenctételes *Jelenetek* és hat további miniatűr, amelyeket a fuvolaművész saját gondolataival egészít ki a művek előadásában rejlő technikai és művészi kihívásokról, a darabok személyes természetéről, azok kapcsolódásáról hagyományhoz és improvizációhoz. Megidéződnek a szerzővel való személyes munka emlékei, előkerülnek az elemezhetőség és a profizmus határainak kérdései, valamint a lelki azonosulás és átélés művészi feladata, amit a kurtági alkotás, „a lélek megzenésítése” megkövetel.

Ittész Gergely (1969) Liszt- és Lajtha-díjas fuvolaművész, a győri Széchenyi Egyetem, illetve 2019 óta a Tianjin Juilliard School fuvolatanára. A klasszikus repertoáron kívül a mai zene hivatott előadója is. Matuz István hatására korán kezdett foglalkozni az új fuvolatechnikával, aminek eredménye a *Flouble* nevű, kettősfogásokat bemutató szoftvere és több órányi saját fuvolaműve. 2018-ban jelent meg *Flautológia* című, átfogó fuvoalmórdszertana. Legutóbbi munkája a 42 pedagógiai darabból álló *Fuvolaexpedíciója*, amely a Schott kiadásában jelent meg két kötetben, és amelyet többen Kurtág *Játékok* című sorozatához hasonlítanak. A Kecskeméti Kodály Iskola után a Zeneakadémián végezte tanulmányait, ahol Kurtág György és Rados Ferenc kamaraóráit is látogatta. A Prágai Mozart Akadémia és a Banff Center for the Arts ösztöndíjasaként töltött hónapok után kezdte meg tanári és előadói pályáját itthon és külföldön. Az UMZE kamaraegyüttes alapítótagja. Több mint 25 CD-lemezt rögzített a Hungaroton és más kiadók számára. Szabad improvizációs zenében és más stílusokban is aktív.

13.30 – 15.30, BMC Könyvtár
Szekcióelnök: Bozó Péter

Bali János

**Talált és konstruált: A szavak nyelvi zenéje és Kurtág-féle
megzenésítésük**

Bornemisza Péter, József Attila, Samuel Beckett, Franz Kafka szavai dallamokat és ritmusokat kapnak Kurtág zenéjében. A zenei hang: konstrukció. Zenét írni egy szövegből akkor is konstruálás, ha a tudatos értelmi reflexió csak követi a teremtő gesztust. A játék is konstrukció: nyelvet épít és anyagot teremt. Az előadás Kurtág nyelvhez való viszonyának és zenei anyagképzésének egyes pontjait vizsgálja műveinek néhány nagyon rövid részletén keresztül.

Bali János prof. dr., a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia címzetes tagja, Liszt-díjas művész. Tanít több hazai egyetemen (PPKE, SZE, LFZE, MOME, PTE), zenéket hoz létre, mások darabjait adja elő, tudományos szövegeket ír, előadásokat és kurzusokat tart. Kurtág műveivel sokat foglalkozott; további szakterületei a reneszánsz polifónia, a furulya világa, a matematikai akusztika és a térbeli hang.

Zétényi Tamás

Szavak a felszínen, szavak a mélyben: szövegek Kurtág szóló cselló darabjaiban

Előadásomban Kurtág György gondolkára komponált műveiből vizsgálok meg párat, közöttük az *Az Hit...-et*, *Szókratész búcsúját*, *Pilinszky János: Gérard de Nerval*, illetve az *In memoriam Blum Tamást*. A szöveg és dallam lehetséges kapcsolataiból indulok ki, majd röviden áttekintem a vokális és instrumentális művek arányait Kurtág életművében. A fókusz a darabokban látenszen jelen lévő szövegek és a hangzó felület viszonya. A szövegjelenlét három szintjét különítem el: a megzenésített szövegek dikcióját és kezelését, valamint azoknak a megzenésítését vizsgálom. Ezután az egy szinten mélyebben jelenlevő mottó (?) és a hangok viszonyát szálazom szét a sokrétű, Pilinszkytól Bachig, Gérard de Nervaltól Kocsis Zoltánig terjedő asszociációs mezőben. Végezetül a legabsztraktabb szinten jelenlevő szövegek nyomait keresem Kurtág zenéjében, legyen az egy korálszöveg, vagy a kurtági mottó, a „Virág az ember”.

Zétényi Tamás a generációja kiemelkedően foglalkoztatott csellistája, a Classicus Quartet tagja és a győri Széchenyi István Egyetem habilitált docense. Évente több tucat szóló-, kamarazenei és ensemble produkcióban szerepel, főként a Classicus Trió, a Classicus Ensemble és a Trio Passacaglia csellistájaként, valamint rendszeres partnere Gadó Gábor. A kortárs zene elkötelezett előadójaként számos zeneszerzővel dolgozik együtt, és sok ősbemutató közreműködője.

Rajk Judit

**Lenni ... T.D. és K.GY. léttörédei, sorsközösség az op. 50 (2019)
kapcsán**

Dramolett

Preludio I.

1980– AB Szamizdat Kiadó

„ab – kereskedelmi szállításoknál azt a helyet jelöli, ahonnan kezdve az áru szállítása a vevő költségére és kockázatára történik.”

az

AB

az AB

az AB új

az AB új sort nyit

Preludio II.

2019. január 10. – T.D.: A betűből. A szóból.

Ez él azzá! (B)

(Szeretettel Kurtágnak):

Ezzé letettem.

Letem – lettem.

Azá, ezzé. (etc)

(A)

Napra ezzé,

Napra azzá.

Napra-nap napok.

Élve-él élek.

Léttörédek

2019. február 13. – meghal Tandori Dezső

2019 február – Consolazione – Kurtág: „hiány. Hiány fáj. T.D. hiány. nagyon fáj”

2019. február 22. – Consolazione – „Szpérók” Társasága, Három Holló, Kurtág, Jeney

2019. március 27. – Kurtág: „Szükségem van a hangjára.”

2019. április 19. – Consolazione – Jeney: Emlékszem

2019. május 6. – Kurtág Márta: „Judit figyelsz?!”

2019. május 10. – ...elszunnyadni, – semmi több... 7 dal, op. 50 – FUGA

2019. szeptember 11. – meghal Rajk László

2019. szeptember 12. – Consolazione – Jeney: Rajk László vízjele
2019. október 17. – meghal Kurtág Márta
2019. október 18. – Consolazione – Jeney: Rajk László vízjele
2019. október 28. – meghal Jeney Zoltán
2020. január 1. – meghal Tandori Ágnes
2020. május 8. – T.D. –K.GY.: „Utolsó vers – Lenni” / Dramolett az op. 50-hez

Postludio

2020– K.GY.: AB Játékok énekhangra – gyakorlatok, megoldási kísérletek
Rajk Juditnak és muzsikus társainak (AB)
Az AB új sort nyit

Rajk Judit, énekművész, a Zeneakadémia Egyházzene Tanszéke egyetemi tanára, a kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet igazgatója, a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia címzetes tagja. Kortás zenei előadói munkájáért többször kapott Artisjus díjat. A Trio Passacaglia tagja, hazai és nemzetközi koncertek szólistája, lemezei jelentek meg többek között a Hungaroton és a BMC kiadóknál. 2019 óta férje, a nemzetközi híró építész, látványtervező és emberi jogi aktivista Rajk László (1949–2019) archívumát gondozza, amely Art Department néven galériaként is működik.

A konferencia és szimpózium programját összeállította:

Dalos Anna és Fazekas Gergely

Szervezők:

ELTE HTK Zenetudományi Intézet
Közép-Európai Zenetörténeti Kutatócsoport
(Zeneakadémia, Zenetudományi Tanszék)
Budapest Music Center

ZENEAKADÉMIA
ALAPÍTVA 1875

ELTE | HTK
ZENETUDOMÁNYI INTÉZET

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

Nemzeti
Kulturális
Alap

Budapest Music Center

1093 Budapest,
Mátyás utca 8.